

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Suojelusihteeri Hanna-Maija Kehvola
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Helsingin kaupunki
Kirjaamo
Kaupunkisuunnitteluvirasto
PL 10
00099 Helsingin kaupunki
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Asia: Mielipide Helsingin yleiskaavaluonnoksesta

Mielipiteen antaa: Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353, 2580 jäsentä vuoden 2014 lopussa). Tringa ry:n tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä- Uudellamaalla).

Tringa ry on tutustunut Helsingin yleiskaavan aineistoihin ja lausuu kaavaluonnoksesta mielipiteenään seuraavaa.

Päävaatimukset

Tringa ry on huolestunut yleiskaavassa esitetystä luonto- ja virkistysalueiden laajamittaisesta rakentamisesta. Toteutuessaan yleiskaava tulisi heikentämään Helsingin luonnon monimuotoisuutta ja vähentämään samalla mahdollisuuksia virkistykseen ja luontoharrastuksiin. On olennaista miettiä, mihin suuntaan Helsinkiä ollaan kehittämässä ja huomioida, että luontoarvojen menetys on lopullista. Tämä heikentäisi Helsingin mahdollisuuksia profiloitua kestäväksi ja vihreäksi kaupunkina.

Tringa vaatii, että yleiskaavaluonnos palautetaan käsittelyyn ja kaavan valmistelu aloitetaan alusta. Uuteen kaavaratkaisuun tulee tehdä seuraavat olennaiset muutokset:

- Monimuotoisuuden suojelu on tuotava oikeusvaikutteiselle kaavakartalle tasavertaisena rakennettavien alueiden kanssa. Kaavakarttaan tulee merkitä nykyiset suojelualueet, uudet suojelualuevaraukset sekä muut luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet, kuten tärkeät lintualueet.
- Merkittävä osa nykyisille viheralueista ohjattavasta rakentamisesta on poistettava ja tiivistämisessä tulee keskittyä vahvemmin jo rakennettujen alueiden kehittämiseen. Rakentaminen tulee ohjata pois ensisijaisesti Helsingin arvometsät-esityksen SL- ja luo- kohteilta sekä laajoilta luonto- ja virkistysalueilta (<http://helsinginmetsat.fi/about/>).
- Kaavakartan esitystapa on muutettava tarpeeksi sitovaksi asemakaavoitusta ajatellen.
- Natura-vaikutusten arviointi on laadittava jo yleiskaavan luonnosvaiheesta.

Perustelut

Luontoarvojen huomioiminen yleiskaavoituksessa

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan yleiskaavassa tulee ottaa huomioon luonnonarvojen vaaliminen sekä virkistysalueiden riittävyys. Tästä huolimatta kaavassa on keskitytty rakentamisen osoittamiseen ja samalla sivuutettu täysin tärkeiden luontoalueiden osoittaminen. Huomattavaan lisärakentamiseen tähtäävä kaavaratkaisu tarvitsee tasapainon vuoksi myös luontoa säilyttäviä merkintöjä. Suojelualueiden lisäksi Helsingissä on myös muita luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita, jotka tulee osoittaa kaavakartassa ja turvata arvojen säilyminen kaavamääräyksin. Näitä ovat mm. maakunnallisesti tärkeät lintualueet (Ellermaa 2010).

Kaavakartta on kokonaisuudessaan liian yleispiirteinen, mikä hankaloittaa asemakaavoitusta eikä ohjaa riittävästi asemakaavoitusta. Yleiskaavan tarkentaminen parantaisi kaavan ohjausvaikutusta mm. luonnon monimuotoisuuden suojelua silmälläpitäen sekä kansalaisten edellytyksiä osallistua maankäytön suunnitteluun.

Yleiskaava on laadittu esitystavaltaan jopa maakuntakaavaa yleispiirteisemmäksi, vaikka maakuntakaavan tulee lain mukaan nimenomaan ohjata alemman tason suunnittelua. Yleiskaavasta puuttuvat olennaiset luontoarvoja turvaavat kaavamerkinnot toisin kuin maakuntakaavasta. Näin maakuntakaavan ohjaava vaikutus luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi mitätöity kokonaan Helsingin osalta.

Yleiskaava pyrkii paikoin myös tuomaan rakentamisalueita voimassaolevan maakuntakaavan virkistysalueille ja jättää siten huomioitta maakuntakaavan tavoitteet. Esimerkiksi Pornaistenniemessä ja Pikkukosken pohjoispuolella maakuntakaavassa virkistysalueeksi merkittyä aluetta on osoitettu rakentamiseen. Kaavakartan tulisi olla esitystavaltaan huomattavasti selkeämpi, jotta vaikutuksia pystyisi helpommin tarkastelemaan.

Tringa kummeksuu yleistä kaavamääräystä, jonka mukaan vierekkäisten ruutujen pääasiallinen maankäyttö voidaan suunnitella ottamalla molempien pääkäyttötarkoitus huomioon. Tällainen ruuduttaminen ei takaa virkistys- ja suojelualueiden sekä muiden luontoalueiden säilymistä vaan päinvastoin mahdollistaa rakennuskannan leviämisen alueille, jotka on tarkoitettu jäämään kokonaan rakentamisen ulkopuolelle, ja jättää asemakaavoittajalle vapaan harkintavallan rakentamiseen.

Yleiskaava tähtää kokonaisuudessaan yhä urbaanimpaan kaupunkirakenteeseen. Kuitenkin suurin osa ihmisistä haluaa edelleen asua luonnonläheisesti. Tämä näkyy mm. tutkimuksessa, jonka mukaan asukkaiden mielipaikat kaupungissa sijaitsevat valtaosin luonnonympäristöissä (Tyrväinen ym. 2007). Virkistyskäytön kannalta olennaista on nimenomaan lähiviheralueiden säilyminen. Esimerkiksi Keskuspuistoon esitetyistä rakentamishankkeista tulisi luopua.

Natura-arvioinnin tarve

Helsingissä on useita Natura-alueita, joihin kohdistuu yleiskaavan myötä haitallisia vaikutuksia. Luontodirektiivin 6 artikla rajoittaa kansallista toimivaltaa Natura-alueiden suhteen, mistä syystä ns. Natura-arvioinnin on oltava asianmukainen ja sen tulosten perusteella tehtävien maankäyttöratkaisujen ja -vaihtoehtojen on torjuttava Natura-alueiden heikentäminen. Yleiskaavan Natura-arviointi valmistuu kuitenkin vasta yleiskaavaluonnoksen jälkeen eli maankäyttöratkaisuja esitetään jo ennen arviointien tuloksia. Esimerkiksi Viikin Pornaistenniemeen ja Viikinrantaan on osoitettu rakentamista, mikä heikentää Helsingin tärkeimmän Natura-alueen säilymistä.

Vain huolellinen Natura-arviointi mahdollistaa sen, että kaava viime kädessä täyttää lainsäädännön vaatimukset. Luontodirektiivin mukaan *”Kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti*

alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta saattavat vaikuttaa tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia.” (Luontodirektiivi 6. art 3. kohta) (92/42/ETY).

Tringa katsoo, että menettely, jossa Natura-vaikutusten arviointi tehdään vasta yleiskaavaluonnoksen valmistumisen jälkeen, ei vastaa hyväksyttävää suunnittelukäytäntöä. Vaikutusarviointi olisi pitänyt tehdä jo luonnosvaiheessa ja varmistua siitä, että jatkoon hyväksytyllä suunnitteluvaihtoehdolla ei ole todennäköisesti huomattavia vaikutuksia Helsingin Natura-alueisiin, muun muassa Vanhankaupunginlahden lintuvesi -Natura-alueeseen.

Lopuksi

Tringa katsoo, että kaupungin kehittäminen tulee tapahtua tavalla, joka noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja mahdollistaa arvokkaiden luontoympäristöjen säilymisen. Yksityiskohtaisia huomautuksia on oheisessa lausunnon liitteessä.

Tringa muistuttaa, että Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen Biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) osapuolena. Tavoitteen saavuttamiseksi luonnon monimuotoisuuden vaaliminen on otettava entistä paremmin huomioon myös kaupungin maankäytön suunnittelussa. Luontoarvojen turvaamisen kannalta olennaista on nähdä pitkän ajan kehityskulku, jossa Helsingin viheralueita on rakennettu ja otettu muuhun käyttöön jo aiemmin.

Helsingissä helmikuun 27. päivänä 2015

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Seppo Vuolanto

Lähteet:

Ellermaa, M. (2010): Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 37. - 38.: 140 – 174.

Heath M. F. & Evans M. I. (toim.) 2000: Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 2 vols. BirdLife Conservation Series No. 8. BirdLife International, Cambridge, UK.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M., ja Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja Nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio. 142 s.

Neuvoston direktiivi (92/43/ETY) luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. ja Ylen. M. (2007). Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52: 57-77.

Liite: Yksityiskohtaisia huomautuksia

Tärkeät lintualueet

Helsingissä sijaitsee lukuisia linnuston kannalta tärkeitä kohteita, jotka on sivuutettu kaavaratkaisussa. Tringa on selvittänyt osana Uudenmaan maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden rajaamista myös Helsingissä sijaitsevat maakunnallisesti tärkeät lintualueet (MAALI-alue, Ellermaa 2010) sekä toimittanut alueiden rajaukset kaupungin ympäristökeskukseen jo vuonna 2011.

MAALI-alueiden lisäksi Helsingissä on kaksi valtakunnan tasolla tärkeää FINIBA-lintualueita (Finnish Important Bird Area, Leivo ym. 2002), jotka on rajattu Birdlife Suomen ja ympäristöhallinnon yhteisessä hankkeessa. Nämä ovat Helsingin edustan luodot sekä Vanhankaupunginlahdesta ja Laajalahdesta muodostuva kokonaisuus. Jälkimmäinen on myös Helsingin ainoa kansainvälisesti tärkeä IBA-lintualue (International Bird Area, Heath & Evans 2000).

Tringa katsoo, ettei yleiskaava turvaa kyseessä olevien lintualueiden arvoja. Alueet tulee merkitä kaavakarttaan suojelualueiden lisäksi käyttämällä luo-merkintää ja turvaamalla arvojen huomioiminen kaavamääräyksellä.

Edellä mainittujen lintualueiden ohella kaupungissa on useita muita tärkeitä lintualueita, jotka tulee selvittää ja huomioida kaavatyössä. Helsingin edustan saaristossa sijaitsee mm. matalikoita, jotka ovat maailmanlaajuisesti uhanalaisen allin levähdysalueita. Lisäksi Niskalan pelloilla sekä Vuosaaren täyttömäellä on lähes maakunnallisesti tärkeitä lintuarvoja (Ellermaa 2010).

Yleiskaavan linnustovaikutukset ja vaikutusten lieventäminen

Linnuston kannalta kaavan vaikutukset tulisivat olemaan luontovaikutusten arvioinnin mukaan kohtalaisia ja toteuttamisen jälkeen jopa suuria. Rakentamisen myötä viheralueet vähenisivät kolmanneksen, mikä kaventaisi olennaisesti elinympäristöjä. Monin paikoin voimakasta rakentamista ja muuta toimintaa on myös tuotu arvokkaiden kohteiden lähelle, mikä lisää häiriötä herkillä luontokohteilla. Yleinen asukasmäärän kasvu lisää virkistyskäyttöä ja muuta häiriötä, mikä voi heijastua lajistoon erityisesti saaristo- ja kosteikkoalueilla.

Viikki-Vanhankaupunginlahti

Kansainvälisesti tärkeälle Viikki-Vanhankaupunginlahti lintualueelle on kaavaluonnoksessa rakentamista osoitettu Viikintien etelä- että pohjoispuolella pelloille, jotka kuuluvat IBA-alueeseen. Lisäksi lahden ranta- ja reunametsiä jäisi rakentamisen alle mm. Pornaistenniemessä. Rakentaminen levittäytyisi myös Herttoniemessä ja Hallainvuoren eteläosissa metsään kohti länttä.

Tringa katsoo, että Vanhankaupunginlahtea ympäristöineen tulee kokonaisuudessaan kehittää suojelun ja virkistyskäytön pohjalta ja sen luonnon monipuolisuutta lisäämällä. Viikin pellot ovat tärkeitä muuttolintujen ruokailu- ja levähdyspaikkoja ja ne sisältyvät IBA-alueen rajaukseen. Tringa vaatii, että pellot jätetään rakentamisen ulkopuolelle, ja myös Pornaistenniemi ja muut lahtea ympäröivät alueet tulee säästää lisärakentamiselta. Suojelualue tarvitsee ympärilleen riittävän suojavyöhykkeen, joka ehkäisee linnustoarvojen heikentymistä. Voimakas lisäys asutuksessa alueen ympärillä lisäisi myös virkistyskäyttöpainetta, joka osaltaan vaikuttaisi heikentävästi alueen luontoarvoihin.

Tringa muistuttaa, että Vanhankaupunginlahden luonto- ja linnustoarvoja on heikennetty jo vuosikymmenien ajan. Vantaanjoki ja alueella sijainneet vedenpuhdistamot ovat rehevöittäneet ja samentaneet lahtea voimakkaasti, mikä on vaikuttanut epäsuotuisasti linnustoon. Ympäristön rakentaminen on lisännyt liikkumista alueella ja kaventanut puskurivyöhykettä kosteikon ympärillä. Lintualuekokonaisuuteen kuuluneet Taka-Viikin pellot on osittain hävitetty rakentamalla. Lopputuloksena suuri osa luontaisesta kosteikosta on jäänyt rakentamisen alle. Muuttuneen maankäytön seurauksena Vanhankaupunginlahden alueelta on jo hävinnyt useita lajeja, kuten ruskosuohaukka, joka tarvitsee nimenomaan laajoja peltoja ja kosteikkoja.

Tringa huomauttaa, että alueen heikentyminen näkyy myös siten, että Viikki-Vanhankaupunginlahden Natura-alueen suojelutavoitteita ei ole saavutettu. Tilanteessa, jossa Natura-alueen suojeluarvot ovat heikentyneet, tulee luontodirektiivin ja luonnonsuojelulain asiaan liittyviä velvoitteita tulkita erittäin tiukasti. Tringa katsoo, että alueen mittavien luontoarvojen säilyttämisen tulee olla ensisijainen tavoite kaavaratkaisussa.

Saariston käytön lisääntyminen

Tringa esittää huolensa myös Helsingin saariston linnustoarvojen puolesta. Yleiskaavassa merellinen virkistys on nostettu yhdeksi kantavaksi teemaksi ilman että vaikutuksia on arvioitu riittävästi. Lisääntyvä merialueiden ja saarten virkistys- ja matkailukäyttö tarkoittaisi lisääntyvää liikennettä ja muuta toimintaa saaristoalueilla, mikä aiheuttaa suoraa häiriötä pesiville lajeille ja levähtäville muuttolinnuille.

Helsingin edustalla on monia hyvin tunnettuja ja arvokkaita linnustokohteita, kuten suojeltuja luotoja ja tärkeitä matalikkoja. Saaristossa sijaitsevat myös maakunnallisesti tärkeät MAALI-alueet Santahamina, Suomenlinnan luodot ja Harakka sekä kansallisesti tärkeä FINIBA-alue Helsingin edustan luodot. Suojeltujen ja muiden arvokkaiden luontokohteiden merkitseminen kaavakarttaan edesauttaisi herkkien lintukohteiden asianmukaista huomioimista alemman tason suunnittelussa.

Tringa muistuttaa, että pesimäaikaan lintuluodot tulee lain mukaan jättää rauhaan. Käyttöä tulisi ohjata tarkemmin sellaisille alueille, joiden lähellä ei ole linnustollisesti herkkiä kohteita. Virkistyskäytön ynnä muun toiminnan olisi kokonaisuudessaan parempi kohdistua enemmän sisäsaaristoon kuin ulommille merialueille. Lisäksi suunnitelmia lisätä merellistä asumista mm. Melkissä tulisi punnita tarkemmin.

Muut vaikutukset

Vanhankaupunginlahden ja saariston ohella myös kaikki muu viheralueiden ja metsien menetys ja pirstoutuminen tulee olemaan linnuston kannalta haitallista. Esimerkiksi Vartiosaari-Ramsinniemi -akselilla ja Mustavuorella rakentamisella olisi vaikutuksia metsälinnustoon. Mustavuoren osalta Tringa muistuttaa, että alueeseen tulee kohdistumaan vaikutuksia myös Östersundomin yleiskaavan myötä. Molempien kaavojen vaikutuksia tulisikin arvioida yhdessä.